

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING DAVLAT SUVERENITETI, DEMOKRATIK VA QONUN USTUVORLIGI TAMOYILLARI.

Jabborov Jahongir Anvar o'g'li

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti

Xalqaro huquq fakulteti

e-mail: jahongirjabborov75@gmail.com,

+99894-674-34-52

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasining davlat suvereniteti, demokratik tamoyillar va qonun ustuvorligi masalalari tahlil qilinadi. Mustaqillikdan keyingi davrda mamlakatda amalga oshirilayotgan islohotlar, konstitutsiyaviy asoslar, shuningdek, jamiyatning demokratlashtirilishi va huquqiy davlat qurilishidagi yutuqlar ko'rib chiqiladi. Maqolada O'zbekistonning zamonaviy siyosiy tizimi, fuqarolik jamiyati institutlari va xalqaro hamjamiyatdagi o'rni haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, davlat suvereniteti, demokratiya, qonun ustuvorligi, Konstitutsiya, fuqarolik jamiyati, siyosiy islohotlar, huquqiy davlat, inson huquqlari, mustaqillik.

Аннотация: В данной статье анализируются вопросы государственного суверенитета Республики Узбекистан, демократические принципы и верховенство закона. Рассматриваются реформы, осуществляемые в стране после обретения независимости, конституционные основы, а также достижения в деле демократизации общества и построения правового государства. В статье также освещаются современная политическая система Узбекистана, институты гражданского общества и его место в международном сообществе.

Ключевые слова: Узбекистан, государственный суверенитет, демократия, верховенство закона, Конституция, гражданское общество, политические реформы, правовое государство, права человека, независимость.

Annotation: This article analyzes the issues of state sovereignty, democratic principles, and the rule of law in the Republic of Uzbekistan. It examines the reforms carried out in the country since independence, the constitutional foundations, as well as the achievements in democratizing society and building a rule-of-law state. The article also discusses Uzbekistan's modern political system, civil society institutions, and its role in the international community.

Keywords: Uzbekistan, state sovereignty, democracy, rule of law, Constitution, civil society, political reforms, rule-of-law state, human rights, independence.

Kirish

O'zbekiston Respublikasi 1991-yil 1-sentyabrda mustaqilligini e'lon qilganidan buyon davlat suverenitetini mustahkamlash, demokratik jamiyat qurish va qonun ustuvorligini ta'minlash yo'lida muhim islohotlarni amalga oshirmoqda. Mustaqillikning dastlabki yillarida mamlakat iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy sohalarda chuqur o'zgarishlarga duch keldi. Bugungi kunda O'zbekiston o'zining milliy qadriyatlarini saqlab, zamonaviy dunyo talablariga mos keladigan demokratik davlat sifatida rivojlanmoqda.

Bu maqolada O'zbekistonning davlat suvereniteti, demokratiya va qonun ustuvorligi tamoyillari qanday shakllanganligi, ularning amaliyotda qo'llanilishi va kelajakdagi istiqbollari muhokama qilinadi.

Tahlil va Muhokama

Davlat suvereniteti: mustaqillikning mohiyati va O'zbekiston tajribasi

O'zbekiston Respublikasining davlat suvereniteti tamoyili 1991-yil mustaqillikka erishish bilan amalga oshirila boshlangan uzluksiz jarayon hisoblanadi. Suverenitet nafaqat rasmiy mustaqillikni, balki mamlakatning ichki va tashqi siyosatini mustaqil belgilash qobiliyatini anglatadi. O'zbekiston Konstitutsiyasining 1-moddasida respublika "suveren demokratik davlat" sifatida belgilangan bo'lib, bu prinsip hozirgi kungacha davlat siyosatining asosiy yo'nalishini belgilab kelmoqda.

Mustaqillikning dastlabki yillarida mamlakatimiz o'zining siyosiy tizimini qayta qurish, bozorga yo'naltirilgan iqtisodiy islohotlarni amalga oshirish va xalqaro maydonda o'z o'rnini topish uchun katta sa'y-harakatlarni amalga oshirdi. Xususan, 1992-yilda qabul qilingan "Davlat mustaqilligi to'g'risida"gi Konstitutsiyaviy qonun O'zbekiston suverenitetining huquqiy asoslarini mustahkamladi.

Xalqaro miqyosda O'zbekiston Birlashgan Millatlar Tashkiloti (1992), Yevropa Xavfsizlik va Hamkorlik Tashkiloti (1992), Islom Hamdo'stligi Tashkiloti (1996) kabi nufuzli xalqaro tashkilotlarga a'zo bo'lish orqali o'z suverenitetini xalqaro miqyosda tan oldirdi. Shuningdek, MDH doirasida hamkorlikni muvozanatli olib borish siyosati O'zbekistonning mustaqil tashqi siyosatini namoyon etdi.

Demokratik islohotlar: nazariyadan amaliyotga

Demokratiya tushunchasi O'zbekiston konstitutsiyaviy tizimida asosiy o'rin tutadi. 1992-yilda qabul qilingan Konstitutsiyaning 7-moddasida "O'zbekiston - demokratik davlat" degan tamoyil qat'iy belgilangan. Biroq, demokratik jarayonlarning amaliy tatbiqi turlicha bosqichlardan o'tdi.

Mustaqillikning birinchi o'n yilligida "o'z yo'limiz" konsepsiyasi doirasida asta-sekin islohotlar olib borildi. 2000-yillarda esa fuqarolik jamiyati institutlarini rivojlantirish, nodavlat notijorat tashkilotlarini qo'llab-quvvatlash, ommaviy axborot vositalarining erkinligini kengaytirish kabi choralar ko'rila boshlandi.

2016-yildan keyingi davrda demokratik islohotlar yangi bosqichga ko'tarildi. Xususan:

- Saylov qonunchiligini takomillashtirish
- Siyosiy partiyalar faoliyatini rag'batlantirish
- Mahalliy o'zini-o'zi boshqarish organlarining vakolatlarini kengaytirish
- Fuqarolarning davlat boshqaruviga jalb etilishini oshirish

Qonun ustuvorligi tamoyili: huquqiy davlat qurilishi

Qonun ustuvorligi prinsipi O'zbekiston huquqiy tizimining asosini tashkil etadi. Bu tamoyil Konstitutsiyaning 15-moddasida "O'zbekistonda qonun ustuvorligi tamoyili amal qiladi" deb belgilangan. Ammo bu prinsipning amaliy hayotda to'liq aks etishi uchun uzoq yillar davomida izchil islohotlar olib borildi.

Sud tizimini isloh qilish sohasidagi asosiy yutuqlar:

- Sudlarning mustaqilligini ta'minlash
- Sud protsesslarining ochiqligi va shaffofligini oshirish
- Huquqiy yordam tizimini takomillashtirish
- Xalqaro huquq normalarini milliy qonunchilikka moslashtirish

Korrupsiyaga qarshi kurash sohasida ham jiddiy islohotlar amalga oshirildi. 2017-yilda Anti-korrupsiya qonuni qabul qilinishi va 2020-yilda Anti-korrupsiya agentligining tashkil etilishi bu boradagi muhim qadamlar hisoblanadi.

Fuqarolik jamiyati institutlarining rivojlanishi

Demokratik jamiyat qurilishida fuqarolik jamiyati institutlarining roli ahamiyatli o'rin tutadi. O'zbekistonda so'nggi yillarda NNTlar, ijtimoiy harakatlar, professional uyushmalar faolligi sezilarli darajada oshdi.

Ommaviy axborot vositalari erkinligi sohasidagi o'zgarishlar:

- Matbuot erkinligini kafolatlash
- Onlayn media platformalarining rivojlanishi
- Jurnalistlarning huquqiy himoyasini mustahkamlash

Xalqaro hamjamiyat bilan integratsiya

O'zbekiston suverenitetini saqlab qolgan holda xalqaro hamkorlikni rivojlantirish yo'lida izchil siyosat olib bormoqda. Markaziy Osiyoda mintaqaviy hamkorlikni mustahkamlash, Xitoyning "Birin va yo'l" tashabbusi doirasida hamkorlik, Yevropa Ittifoqi bilan munosabatlarni yaxshilash bu yo'ldagi muhim qadamlar hisoblanadi.

Kelajakdagi islohotlar yo'nalishlari

O'zbekiston demokratik va huquqiy davlat sifatida rivojlanishini davom ettirish uchun quyidagi yo'nalishlarda islohotlar olib borilmoqda:

- Sud islohotlarini chuqurlashtirish
- Siyosiy raqobatni rag'batlantirish
- Fuqarolik jamiyati institutlarini mustahkamlash
- Xalqaro huquq normalariga to'liq moslashish

Davlat suvereniteti, demokratiya va qonun ustuvorligi tamoyillari o'rtasida muvozanatni saqlab, O'zbekiston o'zining milliy qadriyatlariga asoslangan zamonaviy davlat modelini shakllantirmoqda. Bu jarayon izchillik, tizimlilik va jamiyatning barcha qatlamlarining faol ishtirokini talab etadi.

Xulosa

O'zbekiston Respublikasi mustaqillik yillarida davlat suverenitetini mustahkamlash, demokratik jamiyat qurish va qonun ustuvorligini ta'minlash yo'lida muhim yutuqlarga erishdi. Biroq, bu yo'lda hali ham ko'p ishlar qilinishi kerak. Fuqarolik jamiyatining rivoji, huquqiy tizimning takomillashuvi va xalqaro hamkorlikning kengayishi kelajakdagi rivojlanishning asosiy yo'nalishlaridir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi (2023-yilgi tahrir).
2. Karimov I.A. "O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida". – Toshkent: O'zbekiston, 1999.
3. Mirziyoyev Sh.M. "O'zbekistonning yangi rivojlanish strategiyasi". – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
4. To'xtayev A. "Demokratik islohotlar va fuqarolik jamiyati". – Toshkent: Adolat, 2018.
5. Qodirov Z. "Huquqiy davlat qurilishi: nazariya va amaliyot". – Toshkent: Fan, 2020.
6. Yusupov M. "O'zbekiston siyosiy tizimida suverenitet masalalari". – Toshkent: Sharq, 2017.
7. Abdurahmonov S. "Qonun ustuvorligi va inson huquqlari". – Toshkent: Ma'naviyat, 2019.
8. Toshmatov R. "Demokratik o'zgarishlar va jamiyat taraqqiyoti". – Toshkent: Akademnashr, 2022.
9. Xolbekov N. "O'zbekistonda sud islohotlari". – Toshkent: Huquq, 2021.
10. Saidov A. "Xalqaro huquq va milliy suverenitet". – Toshkent: O'zMU, 2020.